

Правові позиції Верховного Суду

Господарська юрисдикція

ПРО ПРЕДСТАВНИЦТВО СТОРІН У МАЛОЗНАЧНИХ СПОРАХ (МАЛОЗНАЧНИХ СПРАВАХ)*

За положеннями частин 4 і 5 ст. 131² Конституції України представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення здійснюється виключно адвокатом.

Частинами 1, 3 ст. 56 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України) передбачено, що сторона, третя особа, а також особа, якій законом надано право звертатися до суду в інтересах іншої особи, може брати участь у судовому процесі особисто (самопредставництво) та (або) через представника. Юридична особа бере участь у справі через свого керівника або члена виконавчого органу, уповноваженого діяти від її імені відповідно до закону, статуту, положення (самопредставництво юридичної особи), або через представника.

Законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена.

Згідно з частинами 1, 2 ст. 58 ГПК України представником у суді може бути адвокат або законний представник.

Водночас при розгляді справ у малозначних спорах (малозначні справи) представником може бути особа, яка досягла вісімнадцяти років, має цивільну процесуальну дієздатність, за винятком осіб, визначених ст. 59 цього Кодексу.

Частина 5 ст. 12 ГПК України визначає, що малозначними справами є: 1) справи, у яких ціна позову не перевищує ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб; 2) справи незначної складності, визнані судом малозначними, крім справ, які підлягають розгляду лише за правилами загального позовного провадження, та справ, ціна позову в яких перевищує п'ятсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб.

За змістом ч. 7 зазначеної статті для цілей цього Кодексу розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб вираховується станом на

* Витяг із постанови Верховного Суду у складі колегії суддів Касаційного господарського суду від 2 жовтня 2018 р. у господарській справі № 910/2915/18, сформований Л. Сидоровою.

1 січня календарного року, в якому подається відповідна заява або скарга, вчиняється процесуальна дія чи ухвалюється судове рішення.

Згідно з п. 1 ч. 1 ст. 163 ГПК України у позовах про стягнення грошових коштів ціна позову визначається сумою, яка стягується, або сумою, оспорюваною за виконавчим чи іншим документом, за якими стягнення провадиться у безспірному (безакцептному) порядку.

Якщо після відкриття апеляційного провадження виявилось, що апеляційну скаргу не підписано, подано особою, яка не має процесуальної дієздатності, або підписано особою, яка не має права її підписувати, суд апеляційної інстанції закриває апеляційне провадження (п. 2 ч. 1 ст. 264 ГПК України).

Так, станом на 1 січня 2018 р. прожитковий мінімум для працездатних осіб становить 1 762,00 грн (ст. 7 Закону України “Про державний бюджет України на 2018 рік”).

У цій справі, закриваючи апеляційне провадження, суд апеляційної інстанції виходив із того, що після його відкриття виявилось, що апеляційну скаргу підписано особою, яка не має права її підписувати. При цьому апеляційний господарський суд зазначив, що у такому разі апеляційна скарга мала бути підписана особою, яка має статус адвоката, або особою, якій згідно зі статутом надано відповідні представницькі функції, однак до апеляційної скарги доказів наведеного долучено не було.

Проте при перегляді справи в касаційному порядку було встановлено, що предметом позову є стягнення 19 229,12 грн, що становить значно менше ста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб (176 200,00 грн – станом на 2018 р.), тому у розумінні ГПК України справа є малозначною.

Отже, представництво інтересів учасника справи у такому випадку може здійснюватися не тільки виключно адвокатом, а й іншим законним представником із наданням доказів суду щодо уповноваження такої особи на представництво інтересів учасника справи відповідно до вимог процесуального законодавства.

Викладене є винятком із загального правила прямої дії норми ст. 131² та пп. 11 п. 161 розділу XV “Перехідні положення” Конституції України, згідно з якими представництво відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 131¹ та ст. 131² Конституції здійснюється виключно прокурорами або адвокатами у Верховному Суді та судах касаційної інстанції з 1 січня 2017 р.; у судах апеляційної інстанції – з 1 січня 2018 р.; у судах першої інстанції – з 1 січня 2019 р.

Закриваючи апеляційне провадження за апеляційною скаргою, суд апеляційної інстанції наведеного не врахував, що свідчить про наявність підстав для скасування оскарженої ухвали та передачі справи для розгляду до суду апеляційної інстанції.